

Forfatter: Udrag fra Fjorten eventyr og fortællinger

Titel:

Citation: "Fjorten eventyr og fortællinger", i *Fjorten eventyr og fortællinger*, udg. af Marita Akhøj Nielsen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1989, s. 261.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ingemann01-shoot-idm140296364749008/facsimile.pdf> (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: Fjorten eventyr og fortællinger

- tebygning*: Santa Agnese, hvis konkave facade skyldes Borromini og var færdig i 1666. – *det store Vandspring*: Berninis fontæne med figurer af de fire største floder, der fuldendtes i 1651; det fortælles (uhistorisk), at Bernini for at hane sin rival Borromini lod statuen af Rso de la Plata løfte hånden for at holde på kirken.
- 207** *travestret*: omtolket fra tragisk til komisk. – *Don Juan*: typen på en kvindefører og gudsbespøtter, første gang litterært fremskillet af den spanske dramatiker Tirso de Molina omkr. 1630, siden (strige gange; den kendteste behandling af figuren er Mozarts opera med tekst af da Ponte fra 1787. – *Doctor Faust*: en opr. historisk person (ca. 1490-1539), hvis karakter, den lidenskabeligt vdebegærlige videnskabsmand, det for at opnå mdsigt indgik en pagt med Djævelen, er behandlet mange gange; kendtest er Goethes tragedie *Faust*, hvoraf et fragment udkom 1790, 1. del 1808 og 2. del 1832. – *skuffende*: livagtig. – *St. Carlo Theatre*: Napolis berømte Teatro San Carlo fra 1737. – *Byron*: Den engelske digter (1788-1824) havde et blakket ry som melankoliker, udsvævende livsnyder og kritiker af kristendommen.
- 208** *Libertiner*(liv): (lat.-fr.) vellystning. – *Ornetto*: vin fra byen af samme navn i Mellemitalien. – *Commandantens Stenbillede*: ... i Mozarts *Don Juan* dræber titelpersonen kommandanten og inviterer statuen af ham til middag. Statuen kommer og indbyder Don Juan til sit måltid, hvilket han går ind på ved at trykke statuens hånd. Dette håndtryk er ensbetydende med døden og Helvedes flammer. – (*Glasjagref*: (fr.) spænde
- 209** *Prædiktum*: I Goethes *Faust* fremtræder Djævelen bl.a. som puddel. – *Kjæper*: knejper.
- 210** *annamme*: tage. – *Hvad der skeer*: ... Tanken er fremsat af flere filosoffer, i Jørgen Jørgensens tid bl.a. af J.G. Fichte (1762-1814), der havde stor indflydelse på de tyske og danske romantikere (f.eks. i slutningen af *Die Bestimmung des Menschen*, 1800). – *Cardinalskyster*: de syv hovedtyder, der gennemgås i det følgende; de stammer dels fra Platon, dels fra kirkefaderen Ambrosius. – *Kong Salomon*: er berømt for sin visdom (f.eks. 1. Kongebog 4,29-34) og for sine talrige koner (f.eks. 1. Kongebog 11,1-3). – *Atting*: ... *Taut*: efter Prædikerens Bog bl.a. 1,2 og 1,17; Prædikerens Bog tillægdes allerede i Det gamle Testamente Salomon.
- 211** *Kong David*: var iflg. 1. Samuelsbog 13,14 en mand efter Herrens hjerte; ikke desto mindre bedrev han hur med Bateba og sørgede for, at hendes mand Urias fik en udsat post i kamp, så at han blev dræbt (2. Samuelsbog 11). – *decorerede*: nemlig med horn i pælden som tegn på køns utroskab. – *Dødssynder*: Den katolske kirke lærer ud fra Johannes' 1. Brev 5,16, at visse synder fører til tabet af Guds nåde og dermed den evige død, modmindre synderen ved hoden modtager tilgivelse for dem; den følgende gennemgang afviger fra den almindelige opstilling af dødssynderne ved at nævne løgnet i stedet for misundelsen. – *Superbia*: (lat.) overmod. – *Phlister*(verden): indskrænket, bornert borger. –

- Luxuria*: (lat.) overdådighed. – *Libertinage*: (lat.-fr.) vellyst, især erotisk. – *Padre eterno*: (it.) den evige fader.
- 212 *Opfinder af den ædle Presse*: Den historiske Johann Faust sammenblandes ofte med bogtrykkeren Johan Fust (død 1456), der finansierede og efterfulgte Gutenberg og undertiden regnedes for bogtrykkerkunstens opfunder. I hans samtid var der en udbredt foresnling, at han havde lært sin kunst af Djævelen. – *den store Bladmagt* . . . : Der tænkes formentlig på pressens rolle ved revolutionerne i 1848 og i almindelighed på dens stærkt voksende udbredelse og indflydelse. – *absolbte*: eneældige. – *Soveraier*: (fr.) herskere. – *Constitution*: forfatning. – *Cultusminister*: kirke- og undervisningsminister. – *Acedia*: (gr.-lat.) slaphed, livslede. – *Indolens*: (lat.) slov ligegyldighed.
- 213 *Bønhøse*: fisker. – *Fjølsværk*: lappearbejde. – *Margarita*: spiller på Gretchen, en tysk form af navnet; Gretchen er i Goethes tragedie Fausts elskede, som svigtes af hana.
- 214 *Byens Månefred*: dramatisk digt fra 1817. Replikkerne i det følgende er Maritreds afsluttende tale til demonerne; lugemanns gengivelse har en del vendinger til fælles med P.F. Wulffs metriske oversættelse fra 1820.
- 215 *min Sjæls Forsyrer*: den, der odelagde min sjæl eller gjorde den forrykt.
- 216 *Nemesis*: (gr.) den retfærdige gengældelse. – *vistnok* ganske vist.

De tvende Draaber

- 217 *tvend*: to. – *Memento mori*: (lat.) husk på døden.
- 218 *Skuffelsemes*: bedragernes. – *Løgnens Fader*: Djævelen, jf. Johannes 8,44. – *denne Verdens Fyrste*: navn på Djævelen i Johannes, b.a. 12,31.